

Борислав Попов
Югозападен университет „Неофит Рилски“
Благоевград, България

ЗА ЕТИМОЛОГИЯТА НА БЪЛГ. СУР И МИТОЛОГИЧНАТА МУ ВРЪЗКА С ЕЛЕНА И СЛЪНЦЕТО

(Резюме)

Произходът на прилагателното *сур* е неясен – повечето етимолози го определят като тюркска заемка, но се обосновават и хипотези за неговия индоевропейски, респ. славянски произход. Тук се предлага етимология, обясняваща това прилагателно като резултат от контаминация на двете форми – тюркската (чрез семантично влияние от страна на тюрк. *sūr* ‘сивкав’, *sur* ‘светлосив’) и славянската (**surь* ‘сочен, влажен; зелен’ с евентуално влияние по отношение на цветовата семантика и на друго славянско означение – **sěръ* ‘сив’), поради сходния им фонетичен облик и липсата на значение за цвят при **surь*, която впоследствие изчезва в южнославянските езици, вероятно изместена от *сур*. На митологично-фолклорно равнище съществува връзка между българското означение за сив цвят *сур* (което в съчетанието *сур елен* придобива друга семантика) и санскр. *sūra-*, *sūrya-* ‘слънце’. Тя се реализира чрез архаичния култ към елена – символ на слънцето, и ролята на това животно като главен персонаж в българския коледен фолклорен цикъл. Етимологията на *сур* обаче няма нищо общо с произхода на санскр. *sūra-*, *sūrya-*, което е наследник на ие. **sāwel-/swel-* ‘слънце’.

Ключови думи: етимология, митология, фолклор, символ на слънцето, елен, български коледен фолклорен цикъл, контаминация, значение за цвят, цветова семантика, семантично влияние.

✉ Борислав Попов
meristaf@abv.bg

Публикувано: 15 октомври 2012